

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Γ΄ ΕΚΔΟΣΗΣ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Α΄ ΕΚΔΟΣΗΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ	21
--	----

Η ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (1885-1912)

A. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ	37
1. Η περιοχή πριν από το 1885	37
2. Η κατεδάφιση των Ν.Α. τειχών και η χάραξη της λεωφόρου Χαμηδιέ	41
3. Το σχέδιο επέκτασης του 1889	44
4. Η επιχωμάτωση της παραλίας από τον Λ. Πύργο έως το όριο της σημερινής οδού Παρασκευοπούλου (1885-1886)	47
5. Η αποτύπωση της συνοικίας το 1898	54
6. Το ρυμοτομικό σχέδιο του 1906	58
7. Πολεοδομικές επεμβάσεις μετά το 1906	62
8. Σχέσεις κτισμένου και ακάλυπτου χώρου. Η τρίτη διάσταση του σχεδιασμού	68
B. ΥΠΟΔΟΜΗ – ΕΞΩΡΑΪΣΜΟΣ	79
1. ΔΙΚΤΥΑ	80
Οδικά έργα	80
Υδρευση	81
Υπόνομοι	82
Φωτισμός	82
Τροχιόδρομοι	85
Ακτοπλοΐα Θερμαϊκού	88
2. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	90
Διεύθυνση Ταχυδρομείου-Τηλεγραφείου	90
Πυροσβεστική Υπηρεσία	91
Αστυνομική Διεύθυνση	90
3. ΕΞΩΡΑΪΣΜΟΣ	91
Γ. ΕΘΝΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	99
Δ. Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ	113
Τα όρια	113
Τα σημεία αναφοράς	113
Οι κόμβοι	114

ΤΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ

Α.	ΤΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	121
1.	Στρατιωτικές εγκαταστάσεις	121
	<i>Οι εγκαταστάσεις του Γ' Σώματος Στρατού στο Πεδίο του Άρεως</i>	121
	<i>Το στρατιωτικό νοσοκομείο</i>	129
	<i>Τα οχρωματικά έργα στο μικρό Έμβολο</i>	129
2.	Εκπαιδευτικά ιδρύματα	132
	Τα σχολεία του οθωμανικού Δημοσίου	132
	<i>Το Αυτοκρατορικό Λύκειο</i>	132
	<i>Η Γεωργική Σχολή</i>	134
	<i>Εμπορική σχολή του κομιτάτου «Ένωσις και Πρόοδος»</i>	137
	<i>Το παράρτημα της σχολής Τερακκί (Ιδιωτική σχολή)</i>	138
	<i>Σχολείο της οδού Περδίκας</i>	139
	Τα ιδρύματα της ελληνικής κοινότητας	140
	<i>Το Παπάφειο ορφανοτροφείο</i>	140
	<i>Το Μαράσλειο Λύκειο</i>	142
	<i>Αστική σχολή Αναλήψεως</i>	143
	<i>Το λύκειο της Γαλλικής Λαϊκής Αποστολής (Mission Laïque Française)</i>	144
	<i>Η Ρουμανική Εμπορική Σχολή</i>	147
	<i>Η Αμερικανική Γεωργική Σχολή</i>	147
	<i>Η Ελληνογαλλική Πρακτική και Εμπορική Σχολή Αθ. Κωνσταντινίδη</i>	148
3.	Νοσοκομεία	149
	<i>Το Δημοτικό Νοσοκομείο</i>	149
	<i>Το Θεαγένειο Νοσοκομείο της ελληνικής κοινότητας</i>	154
	<i>Το νοσοκομείο της ιταλικής κοινότητας «Βασίλισσα Μαργαρίτα»</i>	155
	<i>Το Ρωσικό νοσοκομείο</i>	158
	<i>Το ισραηλιτικό νοσοκομείο "Hirsch"</i>	163
4.	Εκκλησιαστικά κτίρια	165
	Ορθόδοξοι ναοί της ελληνικής κοινότητας	165
	<i>Ο Ι. Ναός της Αγίας Τριάδας</i>	165
	<i>Ο Ι. Ναός της Αναλήψεως</i>	167
	<i>Ο Ι. Ναός του νεκροταφείου της Ευαγγελίστριας</i>	170
	Ναοί της εξαρχικής κοινότητας	170
	<i>Ο Ι. Ναός του νεκροταφείου της εξαρχικής κοινότητας</i>	170
	<i>Ο Ι. Ναός του Αγίου Γεωργίου της εξαρχικής κοινότητας</i>	172
	<i>Ο Ι. Ναός της Παναγίας της αρμενικής κοινότητας</i>	174
	<i>Η συναγωγή Μπετ Σαούλ</i>	174
	<i>Το Γενί Τζαμί</i>	176
5.	Βιομηχανικά κτίρια	180
	<i>Ο μύλος Αλλατίνι</i>	180
	<i>Το κεραμοποιείο Αλλατίνι</i>	182
	<i>Ανώνυμος Οθωμανική Εταιρεία Υφασμάτων και Φεσίων</i>	183
	<i>Νηματουργείο Β.Θ. Τουρπάλη</i>	184
	<i>Το εργοστάσιο του ηλεκτροφωτισμού</i>	186
6.	Χώροι αναψυχής	187
	<i>Καφενείο «Παρθενών»</i>	188
	<i>Ζυθοπωλείο «Μικρός Κήπος»</i>	188
	<i>Το καφενείο «Μοδιάνο»</i>	188
	<i>Ο κήπος του «Λευκού Πύργου»</i>	188
7.	Τα σουλτανικά οικήματα της λεωφόρου Χαμηδιέ	193
	<i>Η κρήνη Χαμηδιέ</i>	197
8.	Ο συνοικισμός Καλαμαριά	200

B. ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	203
A' ΤΟΜΕΑΣ	206
Κτίριο διαμερισμάτων του Πολυτεχνείου Χαμηδιέ	206
Οικία Ιωσήφ Μωυσ. Μισραχή (1911)	206
Οικία Χουσεΐν πασά (1907)	208
Οικία Αθανασίου Σωσσίδη (c. 1897)	209
B' ΤΟΜΕΑΣ	210
ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	210
Οικία αφών Τραϊανού Βογιατζή (1907)	210
Οικία Ιωσήφ Καούκη (1908)	211
Οικία Κωνσταντίνου Αθανασίου (1905)	211
Οικία Χρήστου Γεωργιάδη (1902)	211
Οικία Εσκιά Σαμουήλ Γενή (1900-1902)	211
Οικίες Εστέρ ντε Μποτόν (1907)	211
Οικία Πιέρρο Αρριγκόνι (1898)	211
Οικία Καλούστ Ασλανιάν (1908)	211
Οικία Τεφήκ μπέη (1907)	212
Οικία Καμτσά (Καφραντάρη) (1900)	212
Οικία Χαλήμ μπέη (1899)	212
Οικία Σαμουήλ Σαμπετάι Χασσίδ (1907)	212
Οικία Χρ. Τσιγγιρίδη (Μιχράν Αβδουλλάχ)	213
Οικία Αλεξ. Μιχαηλίδη (1890)	213
Οικία Μανουήλ Ραφαέλ Σαλέμ (1907)	214
Οικία Ερσίλια Μισραχή (1905)	214
Οικία Χατζή Αγκιάχ (1911)	214
Ιδιοκτησίες της Χάννα Μοδιάνο	214
ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ	230
Οικία Ιωσήφ Νεχαμά (1912)	230
Κτίριο οδού Βασ. Χατζή 5 (1908)	230
Κτίριο διαμερισμάτων Πιέρρο Αρριγκόνι (1909)	230
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	232
Οικία Πέτρου και Νικολάου Χατζημήσεφ (1896-1898)	232
Οικία Ιβάν Χατζημήσεφ (1891-1895)	232
Οικία Ηλία Πάντου (1896)	232
Οικία Γιακό Σιμχά (1906)	232
Οικία Θόδωρου Χατζημήσεφ (1890-1895)	232
Οικία Ιωσήφ Μοδιάνο (1899)	233
Οικία Ισμαήλ πασά (1901)	233
Κτίριο διαμερισμάτων Νεσιμπέ (1909)	233
Οικία Τζιμράζι (1900)	233
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ	243
Οικία Ελίζας Σαμ. Μοδιάνο (1904)	243
Οικία Α. Στέφτσεσκι (πριν το 1915)	243
Οικία Ιακώβ Χαΐμ Ρουμπέν	243
Οικία Σολομών Μπενσουσάν (1911)	243
Οικία Ιωσήφ Σαπόρτα (1911)	243
Οικία Γεράσιμου Μπαϊράμωφ (1912)	243
Οικία Σπύρου Ρίζου (1912)	243
Οικία Ιμπραήμ αγά (1912)	243
Οικία αφών Νεφούς (1908)	243
Οικία Αβδουρραχμάν Χατζή Μπεκήρ (1908)	244
Κτίριο διαμερισμάτων του Αβδούλ Κερήμ (1909)	244
Οικία Ναζιφέ, συζ. Μουσταφά (1906)	244

Οικία Ισμαήλ πασά, υιού Ιμπραήμ (1903)	244
Οικία Χατιτζέ Σενιέ (μετά το 1903)	245
Οικία Αχμέτ Νεδίν μπέη (1909)	245
Οικία Χατζή Μεχμέτ Χαϊρί πασά (1903-1906)	245
Οικία Χασάν Ταχσίν πασά (1911)	245
Γ΄ ΤΟΜΕΑΣ	256
ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	257
Οικία Χασάν Πριστίνα (1907)	257
Οικία Νουριγιέ (1906)	257
Οικία Οσμάν Αλή μπέη (1896)	257
Οικία Σεφιγιέ Τελτζή (1906)	258
Οικίες Καρόλου Αρσλάν και Γιακό Μοδιάνο (c. 1890, 1912)	258
Οικία Ιω. Βουδαλίκα (1911)	258
Οικία Ιωσήφ Μπενρουμπή (1911-1912)	259
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	273
Οικία Λεβή Σ. Μοδιάνο, "Villa Ida" (1886-1890)	273
Οικία Ναφήζ Ραγκίμπ (1911)	273
Οικία Οσμάν Νουρή	273
Οικία Βιργινίας Σαμδατζιάν (1908)	274
Οικία Ούγκο Μοσσιέρι (1906)	274
Οικίες Σαμουήλ Σ. Μοδιάνο στην οδό Φλέμινγκ (1905-1911)	274
Οικία Μιχράν Αβδουλλάχ (1907-1911)	274
Δ΄ ΤΟΜΕΑΣ	285
ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	285
Οικία Χαμδή μπέη	285
Οικία Αλφρέδου Άμποτ (πριν το 1889)	285
Οικία Μεχμέτ Καπαντζή (1890-1895)	286
Οικία Δειράν Αβδουλλάχ, "Château mon bonheur" (πριν το 1890)	287
Οικία Λουτφιέ Σελήμ (1910)	288
Οικία Ρασήμ Μουρτεζά (1910)	288
Οικία Χασμέτ (πριν το 1906)	288
Οικία Φρ. Σαρνώ, "Villa mon plaisir" (πριν το 1885)	288
Οικία Λαζάρου Βόγα (1906)	289
ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ	302
Οικία Σαφντάρ πασά (1902)	302
Οικία Χασάν Ακίφ	302
Οικία Πεντζίκη (1911)	302
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ	306
Κτίριο διαμερισμάτων Γιακούπ πασά (πριν το 1912)	306
Οικία Γιουσούφ Καπαντζή (πριν το 1895)	306
Οικία Ισαάκ Μπενρουμπή (1911)	306
Οικία Αχμέτ Καπαντζή (1905-1907)	306
Οικία Οσμάν Ντερβίς (1889-1898)	306
Οικία Ανδρομάχης Ηρακλείδου (1910)	308
Οικία Χασάν Ασσίζ Καπαντζή (1899)	308
Οικία Περικλή Χατζηλαζάρου (1899)	308
Οικία Ιωάννη Μαρόκκου (1906)	308
Οικία Κιαζήμ Εμίν (πριν το 1912)	309
Οικία Νικολάου Χατζηλαζάρου (1899)	309
Ε΄ ΤΟΜΕΑΣ	318
ΔΥΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	318
Οικία Αθανάσιου Καλλιδοπούλου (1906-1911)	318

<i>Οικία Βιτάλη Φερνάντεζ (1911)</i>	318
<i>Οικία Ιακ. Σ. Μοδιάνο (1907)</i>	318
<i>Οικία Αναστασίας Σ. Πεντζίκη (1905)</i>	318
<i>Οικία Μαρίας Μητσοπούλου (1911)</i>	318
<i>Οικία Σουκρή πασά (1902)</i>	318
<i>Οικία Σεΐφουλάχ πασά (1905)</i>	319
<i>Οικία Ντίνο Φερνάντεζ, "Casa Bianca" (1912-1913)</i>	320
ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΖΩΝΗ	328
<i>Οικία Μεχμέτ Μουσταφά</i>	328
<i>Οικία Σέφελδερ (1911)</i>	328
<i>Οικία Ιούλιου Νταρμπλαί (Darblay) (1879)</i>	328
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΛΕΩΦΟΡΟΥ ΤΩΝ ΕΞΟΧΩΝ	330
<i>Οικία Μουσουρή (1910)</i>	330
<i>Οικία Αλβέρτου Ανανία Σαλώμ (1904-1907)</i>	331
<i>Οικία Γιακό Αμάρ (1911)</i>	331
<i>Οικία Ιωάννη Παλλαμάρη (1893)</i>	332
<i>Οικία Αλβέρτου Νεχαμά (1907)</i>	333
ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΙΛΑΣ ΑΛΛΑΤΙΝΙ	334
<i>Οικία Καρόλου Αλλατίνι (1899)</i>	334
<i>Οικία Μωύς Μορπούργο (1906)</i>	337
<i>Οικία Ερμίνας Χέλπλιγκ (1911)</i>	338
<i>Οικία Λιχόβνικ (1901-1902)</i>	338
ΟΔΟΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΣΟΦΟΥΛΗ (ΠΡΩΗΝ ΑΛΛΑΤΙΝΗ)	340
<i>Οικία Αβραάμ Αμπαστάδο (1906)</i>	340
<i>Οικία Φελίξ Αμάρ (1908)</i>	340
<i>Οικία Νικολάου Λάλα (1909-1911)</i>	340
<i>Οικία Ραχμή μπέη (1906)</i>	340

ΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

A. ΤΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	347
B. ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΤΗ ΧΑΜΗΔΙΕ	355
1. Η επιβίωση της παράδοσης	355
2. Η τυπολογία της κατοικίας στη συνοικία των Εξοχών	359
α. Οι επαύλεις	362
β. Οι διπλοκατοικίες με κήπο	366
γ. Κτίρια διαμερισμάτων	367
δ. Διώροφες κατοικίες μικρής κλίμακας	367
ε. Η κατοικία της μουσουλμανικής οικογένειας	368
3. Η τυπολογία της κάτοψης. Συμμετρία ή ασυμμετρία;	371
4. Κατασκευαστικές μέθοδοι	373
Γ. Η ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	377
Δ. Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	393
Ε. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ	407
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	417
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ	432
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	433